

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Analytické podklady pro spolupráci s Olomouckým krajem

Odbor (Agentura) pro sociální začleňování

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování“, registrační číslo projektu: CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0006191

Na úvod

V rámci dosavadní spolupráce Olomouckého kraje s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování MMR v průběhu projektu „*Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování*“ Agentura připravila do října 2021 několik dílčích podkladů. Tyto podklady slouží jako základní orientační vodítko při rozhodování o směřování aktivit Olomouckého kraje v oblasti sociálního začleňování. Obsahem následujícího dokumentu je shrnutí dosavadních dílčích analytických podkladů do jednoho dokumentu tak, aby mohl být dostupný všem aktérům zapojeným do ustanovené krajské platformy pro sociální začleňování a s ohledem na diskuzi o výběru těch ukazatelů, které bude Agentura pro účely kraje aktualizovat, resp., které v přehledu chybí a je žádoucí, aby byly za účelem rozhodování ve věci krajských politik sociálního začleňování doplněny.

Na úvod spolupráce se jednalo o podklady pro potřeby projektového týmu týkající se rozsahu sociálního vyloučení na území Olomouckého kraje a dokumenty pro Krajský úřad Olomouckého kraje, jež měly za cíl zahrnovat další aktivity. Agentura Krajskému úřadu dodala také dokument vysvětlující index sociálního vyloučení pro komise a výbory Olomouckého kraje. Cílem těchto podkladů bylo seznámení s indexem sociálního vyloučení a ukotvení vzájemné spolupráce napříč odbory. Po dohodě s politickým vedením kraje na ustanovení pracovní skupiny - krajské platformy pro sociální začleňování - pod záštitou náměstka pro sociální věci, vypracoval tým Agentury spolu s partnery z Krajského úřadu Olomouckého kraje návrh struktury pracovní skupiny a stručně rozpracoval rámcové obsahové zaměření platformy. Za výchozí body obsahového zaměření byly zvoleny ty části programového prohlášení krajské rady, které se explicitně zabývají sociálním začleňováním. Jedná se o: podporu dluhového poradenství, ustanovení platformy dostupného a sociálního bydlení, vznik regionálního centra pro podporu sociálního podnikání, podporu inovací v sociálních službách a podporu mezioborové spolupráce.

Při určování priorit bylo zapotřebí základně prozkoumat jednotlivé oblasti s cílem vytvořit harmonogram a určit prioritní oblasti. V oblasti bydlení Agentura zpracovala přehledy sociálních bytů a přehled dávek státní sociální podpory. Pro oblast podpory dluhového poradenství Agentura zpracovala přehled dluhových poraden a v oblasti sociálního podnikání připravila přehled příkladů dobré praxe. Jako první prioritní oblast pro další rozpracování byla ve spolupráci Olomouckého kraje a Agentury vybrána podpora dluhového poradenství. Za tím účelem byl proveden dotazníkový průzkum mezi poskytovateli služeb, jehož dílčí vyhodnocení je také součástí předkládaného přehledu. Průřezově k oblasti sociálního začleňování zpracoval odborný garant projektu PhDr. Miloslav Macela přehled výdajů rozpočtu Olomouckého kraje pro rok 2021 na aktivity související s problematikou sociálního začleňování.

Obsah

Rozsah sociálního vyloučení v Olomouckém kraji: index sociálního vyloučení	3
Nezaměstnanost.....	7
Zvýšený rozsah sociálního vyloučení: dopady na podnikatelské prostředí.....	7
Dlouhodobá nezaměstnanost	10
Bydlení	12
Příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a příspěvek na bydlení.....	13
Dluhová problematika	19
Intervence v oblasti předlužení klientů sociálních služeb a dluhových poraden v Olomouckém kraji.....	22
Výdaje rozpočtu Olomouckého kraje pro rok 2021 související s problematikou sociálního začleňování	29
Sociální začleňování v programovém prohlášení krajské rady a v předvolebních programech politických stran v krajských volbách 2020	30

Rozsah sociálního vyloučení v Olomouckém kraji: index sociálního vyloučení¹

Rozsah sociálního vyloučení v Olomouckém kraji je ve srovnání s ostatním kraji nadprůměrný, v rámci kraje se koncentruje zejména do omezeného počtu ORP.

Z pohledu Odboru pro sociální začleňování MMR je sociální vyloučení² chápáno jako stav, v němž se jedinec nebo celá skupina ocitají nedobrovolně s omezeným přístupem ke zdrojům, které jsou jinak ostatním členům společnosti dostupné.

Míru sociálního vyloučení sledujeme prostřednictvím pěti indikátorů pokrývajících dimenze chudoby (materiálního nedostatku), vyloučení z bydlení, vyloučení z oficiálního trhu práce, vyloučení ze vzdělávání a dimenzi zadluženosti. *Základní jednotkou, resp. základní úroveň analýzy představuje obec.* Jednotlivé indikátory vycházejí z dat, která mají administrativní charakter. Všechna jsou centrálně evidována a pravidelně aktualizována (minimálně jednou ročně). To má naprosto zásadní význam, protože po jejich obdržení a zpracování je možné je aktualizovat a dál s nimi pracovat.

Seznam indikátorů (včetně uvedení zdroje dat a jejich popisu) je následující:

1) Příjemci příspěvku na živobytí (zdroj dat: MPSV)

Příjemcem příspěvku na živobytí (PnŽ) se může stát domácnost, již zůstává na život méně než částka živobytí (součet životního minima členů domácnosti), která vyčerpala jiné možnosti pro zvýšení příjmů a prokazuje snahu o zvýšení příjmu vlastní prací.

2) Příjemci příspěvku na bydlení (zdroj dat: MPSV)

Příjemcem příspěvku na bydlení (PnB) se může stát domácnost, která vydává víc než 30 % (v Praze 35 %) příjmu na pokrytí nákladů na bydlení.

3) Osoby v exekuci (zdroj dat: Exekutorská komora ČR)

Osoba, proti níž je vedeno jedno či více exekučních řízení.

4) Dlouhodobě nezaměstnané osoby (zdroj dat: Úřad práce ČR)

Osoba potenciálně ekonomicky aktivní ve věku 15–64 let je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadu práce déle než 6 měsíců.

5) Předčasné odchody ze systému vzdělávání – nedokončení základního vzdělání v běžných třídách ZŠ (zdroj dat: MŠMT)

Osoba (žák) ukončil povinnou školní docházku v systému základního vzdělávání v 7. nebo 8. ročníku, a to v důsledku jednoho nebo dvou propadnutí. Indikátor se vztahuje pouze k běžným třídám, tzn., že nejsou zahrnuty osoby (žáci) předčasně ukončující povinnou školní docházku ve speciálních třídách³ nebo na víceletých gymnáziích.

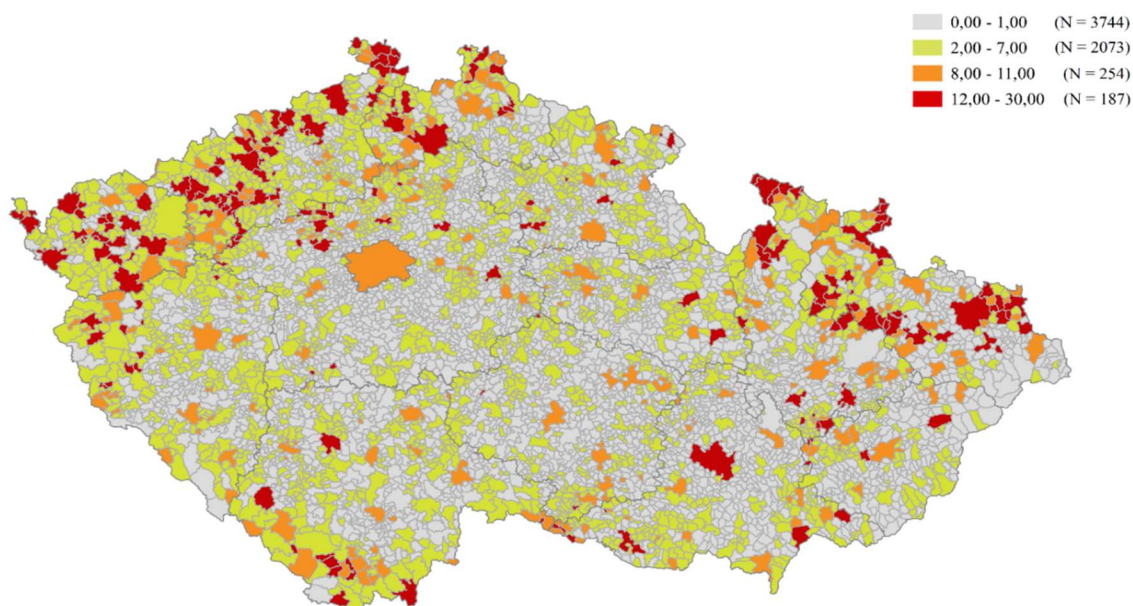
Index sociálního vyloučení v Olomouckém kraji

¹ Text byl předán KÚ OLK jako součást podkladu pro setkání Výboru pro regionální rozvoj Olomouckého kraje dne 20. 4. 2021

² OSZ MMR v při meziročním sledování vývoje již nesleduje počet sociálně vyloučených lokalit, ale z různých hledisek vyhodnocuje situaci na úrovni obcí, nástrojem je index sociálního vyloučení.

³ Předčasné odchody ze speciálních tříd nejsou v dané metodice zohledněny proto, že do tohoto typu tříd jsou zařazováni žáci jen s vyššími stupni podpůrných opatření vážících se primárně ke zdravotnímu znevýhodnění.

Mapa č. 1: Index sociálního vyloučení za rok 2019

Zdroj: MMR, Odbor pro sociální začleňování

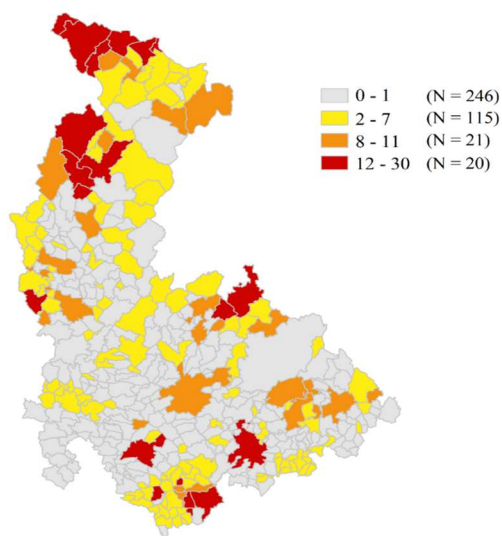
Z mapy vyplývá, že rozsah sociálního vyloučení je v Olomouckém kraji ve srovnání s celorepublikovým průměrem vyšší. Obce s 8 a více body indexu tvořily v případě Olomouckého kraje 12,7 % ze všech obcí, zatímco v případě ČR to je 8,3 % ze všech obcí.

Tabulka č. 1: Index sociálního vyloučení v krajích ČR v letech 2018 a 2019 a změna 2018/2019

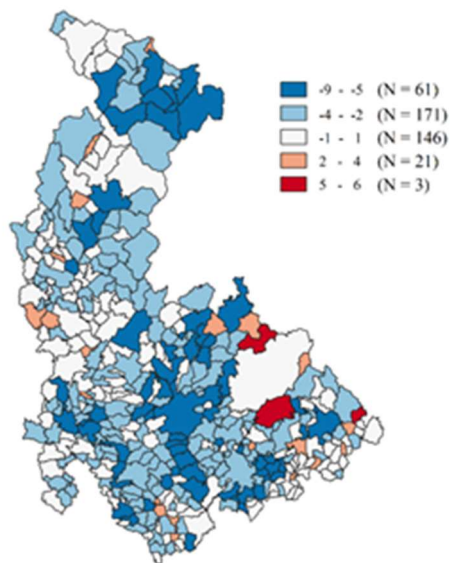
kraj	index SV r. 2018	index SV r. 2019	změna 18/19
Zlínský	5,03	4,71	- 0,32
Olomoucký	7,77	6,68	- 1,09
Moravskoslezský	13,05	12,73	- 0,32
Karlovarský	11,6	11,04	- 0,56
Jihočeský	6,19	5,74	- 0,45
Středočeský	5,3	4,67	- 0,63
Plzeňský	6,28	5,65	- 0,63
Pardubický	5,22	4,97	- 0,25
Královéhradecký	6,09	5,82	- 0,27
Ústecký	14,76	13,72	- 1,04
Jihomoravský	7,63	6,79	- 0,84
Vysočina	4,74	4,04	- 0,7
Liberecký	10,26	8,4	- 1,86
Hlavní město Praha	10	10	0
průměr	8,14	7,5	- 0,64

Zdroj: MMR, odbor pro sociální začleňování

Mapa č. 2 Index sociálního vyloučení 2019

Mapa č. 3 Vývoj indexu 2016–2019

Zdroj: MMR, Odbor pro sociální začleňování

Hodnoty indexu sociálního vyloučení⁴ se mezi lety 2018 a 2019 ve všech krajích mírně snížily (tj. došlo k mírnému, i když zanedbatelnému, zlepšení situace). Olomoucký kraj patří k těm krajům ČR, kde se index snížil nejvíce.

Situace v oblasti sociálního začleňování se v období před pandemií covid-19 v zlepšovala ve více než polovině obcí Olomouckého kraje (233 obcí, 57 %), zhruba ve třetině obcí nedošlo k významné změně (146 obcí, 36 %). Ke zhoršení došlo pouze ve 24 převážně populačně malých obcích.

⁴ Vysvětlivky k indexu sociálního vyloučení

0–1 Nízký rozsah sociálního vyloučení: Problémy spojené se sociálním vyloučením se týkají jednotlivců. Měly by probíhat individuální intervence v režimu dostupných kapacit ÚP, sociálních odborů obcí a krajské sítě služeb.

2–7: Střední rozsah sociálního vyloučení: V některých oblastech již problémy spojené se sociálním vyloučením zasluhují zvýšenou pozornost, týkají se skupin osob. Na základě podrobnějšího vyhodnocení situace může být vhodné cílené navýšení kapacit podpory v dílčích oblastech (např. dluhové poradenství nebo vzdělávání).

8–11: Zvýšený rozsah sociálního vyloučení: Sociální vyloučení je vícedimenzionální problém (i když některé dimenze mohou převažovat), týká se významné části obyvatel. Je žádoucí věnovat oblasti sociálního vyloučení (případně konkrétním oblastem podle konkrétní lokality) dlouhodobou a koordinovanou pozornost.

12–30: Vysoký rozsah sociálního vyloučení: Sociální vyloučení je zásadní problém, který má dopad na celkový rozvoj obce. Je nutné věnovat prioritní podporu dlouhodobým a komplexním intervencím.

Tabulka č. 2: Průměrný index sociálního vyloučení v ORP Olomouckého kraje pro rok 2019

ORP	Index SV 2019	Změna indexu SV 2016/19	Počet obcí s hodnotou ISV v roce 2019 v rozmezí 0-1	Počet obcí s hodnotou ISV v roce 2019 v rozmezí 2-7	Počet obcí s hodnotou ISV v roce 2019 v rozmezí 8-11	Počet obcí s hodnotou ISV v roce 2019 v rozmezí 12-30
Hranice	5,11	-3,09	26	4	1	1
Jeseník	8,32	-5,01	3	11	4	6
Konice	2,12	-3,07	12	9	0	0
Lipník n/Bečvou	5,57	-2,06	9	4	1	0
Litovel	2,22	-2,28	17	3	0	0
Mohelnice	5,73	-0,77	7	5	1	1
Olomouc	6,92	-4,39	40	4	2	0
Prostějov	6,45	-3,23	45	25	3	3
Přerov	10,62	-2,99	32	22	1	4
Šternberk	6,77	-4,54	14	4	2	2
Šumperk	6,15	-4,07	17	12	3	4
Uničov	4,01	-3,91	6	4	0	0
Zábřeh	4,80	-2,73	18	8	2	0
Olomoucký kraj	5,75	-3,24	246	115	20	21

Zdroj: MMR, Odbor pro sociální začleňování

Nezaměstnanost

Zvýšený rozsah sociálního vyloučení: dopady na podnikatelské prostředí⁵

V následujícím textu se budeme zabývat překážkami a riziky v oblasti podnikání v lokalitách se zvýšeným rozsahem sociálního vyloučení.

Důsledky sociálního vyloučení na podnikatelské aktivity lze shrnout do dvou základních okruhů: omezení dostupnosti pracovníků (exekuce – její administrativní náročnost pro zaměstnavatele, stres a ztráta motivace pro zaměstnance, dlouhodobá nezaměstnanost – ztráta pracovních návyků apod.) a snížení poptávky po zboží a službách (disponibilní příjmy sociálně vyloučených osob z dávek stačí maximálně na uspokojení základních potřeb).⁶

V kontextu indexu sociálního vyloučení a jeho rovin je jedním z problémů, který může mít vliv na podnikání v těchto oblastech vysoká míra **zadluženosti** (osob v exekuci).

Vyšší míra zadlužení v dané oblasti se promítá do podnikání v různých rovinách. Z pohledu zaměstnavatele je výhodnější zaměstnat osobu bez exekuce než s exekucí, neboť je se *zaměstnáváním zadlužených osob spojena velká administrativní zátěž* (nutnost evidence jednotlivých exekucí, výpočty srážek ze mzdy, komunikace s řadou exekutorských úřadů, vyplacení mzdy v hotovosti apod.). Špatné vedení administrativy spojené s exekucemi může vést *k pokutování zaměstnavatele ze strany exekutorských úřadů*. Někteří zaměstnavatelé proto mají obavy zaměstnávat osoby v exekuci, což pro ně *snižuje nabídku pracovních sil*.

Velké a střední firmy s potřebou méně kvalifikovaných pracovníků se s exekucemi na plat zaměstnanců setkávají častěji a jsou na ní více připraveny (popř. využívají outsourcing personální agendy). Na druhé straně zejména malé firmy často *nedisponují personálním a materiálním zabezpečením na administraci pracovních poměrů předlužených zaměstnanců*.

Dalším problémem je také *fluktuace zaměstnanců v exekuci*. Pro předlužené zaměstnance je mnohem výhodnější participovat na šedé ekonomice (nárazové práce bez smlouvy), vyhýbat se dlouhodobým pracovním poměrům a měnit zaměstnání v okamžiku, kdy zaměstnavatele osloví exekutor.

Zejména u zaměstnanců s vícečetnými exekucemi bez perspektivy brzkého splacení také *nefunguje finanční motivace* (případné mimořádné odměny nebo zvýšení platu se neprojeví v příjmech po exekučních srážkách), což se dále promítá v oblasti osobního růstu, zvyšování výkonu apod.

U zaměstnanců vedou finanční potíže obecně k *diskomfortu, stresu a mohou vést k nižším pracovním výkonům*.

⁵ Text byl předán KÚ OLK jako součást podkladu pro setkání Výboru pro regionální rozvoj Olomouckého kraje dne 20. 4. 2021

⁶ Při zpracování tohoto tématu jsme vycházeli z Tematického výzkumu z roku 2020, který byl zpracován pro Českou Kamenici https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Ceska_Kamenice_TV_dluhy_ZOR9.pdf, Sociální podnikání v Moravském Berouně z roku 2014

https://www.socialnizaclenovani.cz/wpcontent/uploads/18_Socialni_podnikani_v_Moravskem_Beroune.pdf

Prostupné zaměstnávání – závěrečná zpráva z monitoringu programu 2015 a zkušeností lokálních konzultantů AS

Snaha o úspěšné řešení problematiky předlužených zaměstnanců, může mít pozitivní vliv nejen na ekonomickou situaci firem, ale i celkově na společenské klima v jednotlivých obcích a regionech.

Řešení některých problémů v oblasti exekucí úzce souvisí s dlouhodobě diskutovanými legislativními změnami (např. sloučení exekucí na jednoho člověka u jednoho exekutorského úřadu - „teritorialita“). Na krajské a místní úrovni lze podporovat zejména dostupnou *sít' dluhového poradenství* (včetně podpory oddlužení osob s nesplatitelnými dluhy), *systémy prostupného zaměstnávání* (propojení dlouhodobě nezaměstnaných - Úřadu práce - obcí - neziskových organizací při souběžném obnovování pracovních návyků a řešení dalších problémů na úrovni jednotlivce s cílem jejich přechodu na volný trh práce) nebo *sociální podniky* zaměřené na integraci sociálně vyloučených osob. Příkladem dobré praxe v Olomouckém kraji jsou Hanušovice a jejich *projekt H-point*.

Dlouhodobá nezaměstnanost osob⁷ je dalším problémem při podnikání v oblastech s vyšším rozsahem sociálního vyloučení. *Lidé s nižším stupněm vzdělání (základní, střední bez maturity) tvoří většinu dlouhodobě nezaměstnaných.* Jejich pracovní zkušenosti jsou často omezené pouze na vykonávání nekvalifikované, pomocné práce, s čímž je nutné při podnikatelských záměrech počítat a zohlednit např. *nabídkou dalšího školení nebo rekvalifikací zaměstnanců.* Dlouhodobá nezaměstnanost je často spojena také s exekucemi (viz výše).

Většina dlouhodobě nezaměstnaných osob je *závislá na příjmech z dávek hmotné nouze a obávají se jejich výpadku.* Získané příjmy z práce obvykle vedou k brzkému ukončení výplaty dávek hmotné nouze. V případě ztráty těchto příjmů (např. ve zkušební době) však opětovný vznik nároku na dávky hmotné nouze může trvat od skončení pracovního poměru až tři měsíce, což je pro mnohé dlouhodobě nezaměstnané (navíc často v kombinaci s exekucí) finančně neúnosné. Při pracovním poměru kratším, než jeden rok navíc nevzniká nárok na podporu v nezaměstnanosti.

Dalším aspektem podnikání je **infrastruktura**, dopravní dostupnost firmy a občanská vybavenost obce. U vícečetných rodin, které jsou častěji ohroženy chudobou, je jedním z problémů také *umísťování dětí do mateřských škol*, např. se nepodaří umístit všechny sourozence. Sladění péče o děti, otevírací doby mateřských škol a pracovní doby (směn) je u sociálně vyloučených osob ztíženo také *závislostí na veřejné dopravě.*

Nástroje a opatření při zaměstnávání sociálně vyloučených osob

Podnikání v oblastech se zvýšeným nebo vysokým rizikem sociálního vyloučení může být obtížnější. Bylo by proto vhodné, aby byla podnikatelům dostupná *podpora při zaměstnávání osob v exekuci* (poradenství v právní a mzdové oblasti) a zároveň, aby byla *podporována motivace osob v exekuci*, např. formou poradenství – šíření povědomí o výhodách dlouhodobého zaměstnání, informovanost o finančních a právních aspektech změn v pracovních situacích, pomoc s vypočítáním dostupných finančních prostředků při přechodu do zaměstnání, podpora hospodaření s financemi apod.

⁷ Osoby vedené na ÚP déle než 6 měsíců

V oblasti zadluženosti a exekucí je významná část řešení vázána na *legislativní změny* (např. zjednodušení komunikace firem a exekutorů spojením exekucí jedné osoby u jednoho exekutorského úřadu - tzv. "teritorialita") nebo na individuální úrovni *oddlužením osob ve vícečetných exekucích* (k tomu napomáhá *síť dluhových poraden*, jejichž rozvoji se Olomoucký kraj bude věnovat).

Zajímavým příkladem náhledu na problematiku zaměstnávání v znevýhodněných oblastech byl pilotní projekt **Prostupné zaměstnávání**. Ten byl založen na spolupráci Úřadu práce, neziskových organizací a obcí při zaměstnávání osob s vícečetnými problémy (dlouhodobá nezaměstnanost, dluhy, ztráta pracovních návyků, opakované neúspěchy v zaměstnání apod.). Zapojené osoby si postupně obnovují pracovní návyky a řeší další související problémy nejprve při jednoduchých pracích pro obce na DPP/DPČ. Se získanými zkušenostmi a postupně řešenými problémy se zvyšuje jejich úvazek a pracovní výkon. Cílem je umožnit těmto osobám přechod na volný pracovní trh (získání práce u „běžného“ zaměstnavatele). V rámci pilotního projektu bylo dosaženo 50% úspěšnosti udržení zaměstnání u osob v dlouhodobé nezaměstnanosti s vícečetnými problémy.

Další možností řešení je **podpora sociálního podnikání**, která už při svém zrodu počítá se specifiky cílové skupiny (zaměstnanců). Pokud je sociální podnik dobře nastaven, zvládá pracovat s motivací, exekucemi, přípravou budoucího zaměstnance před vstupem do zaměstnání (propočítání příjmu, vysvětlení finanční situace po odchodu z ÚP). Například v Královéhradeckém, Pardubickém nebo Moravskoslezském kraji existují platformy, které podporují vznik sociálních podniků, pomáhají jim s jejich podnikatelskými záměry, legislativou a nastavením.

Do podpory zaměstnávání osob žijících v sociálním vyloučení a sociálním vyloučením ohrožených se zapojují také **samosprávy**. Příkladem dobré praxe v Olomouckém kraji jsou Hanušovice a jejich projekt H-point. Tato iniciativa je realizována ve spolupráci s projektem Dobrá práce v obci (<https://www.pracevobci.cz/>), jehož výstupy zahrnují analýzy, doporučení i zkušenosti ze zaměstnávání osob překonávajících při vstupu na trh práce různé bariéry nebo také přehled možných podpůrných nástrojů zaměstnanosti (<http://zamestnavam.pracevobci.cz>).

Dlouhodobá nezaměstnanost

Tabulka č.3: Dlouhodobá nezaměstnanost po ORP Olomouckého kraje 2019

ORP	podíl 6+ (%)	počet 6+ (N)	podíl 12+ (%)	počet 12+ (N)
Hranice	36	60	23	38
Jeseník	24	30	13	15
Konice	52	8	24	4
Lipník n/Bečvou	26	30	15	19
Litovel	15	9	5	2
Mohelnice	37	68	23	45
Šternberk	29	49	14	23
Olomouc	24	302	11	143
Uničov	23	43	12	24
Přerov	41	287	26	188
Prostějov	34	118	19	68
Šumperk	28	70	15	38
Zábřeh	26	30	14	16

V ORP Hranice je celkově relativně nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často až polovinu nezaměstnaných, nicméně jedná se o jednotky lidí. V obci Hranice je podíl 40, respektive 25procentní podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 6, resp. 12 měsíců.

V ORP Jeseník je největší podíl dlouhodobě nezaměstnaných a zároveň nejvyšší míra nezaměstnanosti (cca 10 procent) v obcích Bernartice, Vlčice a Bílá Voda, kde je třetinový, respektive čtvrtinový podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 6, resp. 12 měsíců.

V ORP Konice je celkově relativně nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často polovinu i více nezaměstnaných, nicméně jedná se o jednotky lidí. V obci Konice je podíl je 55, respektive 31procentní podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 6, resp. 12 měsíců.

V ORP Lipník nad Bečvou je celkově relativně nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často jen čtvrtinu nezaměstnaných, jedná se o jednotky lidí. V obci Lipník nad Bečvou je podíl je 31, respektive 20procentní podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 6, resp. 12 měsíců.

V ORP Litovel je celkově velmi nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří jen asi pětinu nezaměstnaných, jedná se o jednotky lidí. Nezaměstnaní nad 12 měsíců se často nevyskytují vůbec.

Mohelnice je celkově relativně střední míra nezaměstnanosti. Výjimkou je obec Maletín s téměř 10 procenty nezaměstnaných. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často až polovinu nezaměstnaných, často se však jedná o jednotky lidí. Největší podíl dlouhodobě nezaměstnaných je v obcích Mohelnice, Mírov a Maletín.

V ORP Šternberk je celkově různorodá míra nezaměstnanosti. Relativně nejvyšší míra nezaměstnanosti je v obci Moravský Beroun (5 procent). Co se týče dlouhodobé

nezaměstnanosti, tak tam, kde je vyšší, tvoří lidé nad 6 měsíců přibližně třetinu nezaměstnaných. Až na Moravský Beroun a Šternberk se jedná o jednotky lidí.

V ORP Olomouc je celkově relativně velmi nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často jen čtvrtinu nezaměstnaných, jedná se o jednotky lidí, s výjimkou obce Olomouc.

V ORP Uničov je celkově relativně vyšší míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří cca čtvrtinu nezaměstnaných, jedná se o jednotky lidí, s výjimkou obce Uničov. Nejvyšší celková nezaměstnanost je v obci Lipinka (6 procent), je zde vyšší i dlouhodobá nezaměstnanost, jedná se však jen o jednotky lidí.

V ORP Přerov je celkově relativně variabilní míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často cca 40 procent nezaměstnaných, dlouhodobě nezaměstnaných nad 12 měsíců cca čtvrtinu lidí. Nejvyšší podíly dlouhodobě nezaměstnaných jsou v obcích Přerov, Kojetín a Měrovice nad Hanou. V Měrovicích je i nejvyšší míra celkové nezaměstnanosti, téměř 11 procent.

V ORP Prostějov je celkově relativně nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří v průměru třetinu nezaměstnaných, nad 12 měsíců pak jen desetinu, jedná se o jednotky lidí.

V ORP Šumperk je celkově relativně vysoká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často třetinu nezaměstnaných, nad 12 měsíců pak 15 procent. Nejvyšší celková nezaměstnanost i dlouhodobá je v obcích Hanušovice, Jindřichov, Kopřivná a Staré Město (6 až 9,5 procenta celkové nezaměstnanosti, cca 50 procent dlouhodobé nezaměstnanosti nad 6 měsíců).

V ORP Zábřeh je celkově relativně nízká míra nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, lidé nad 6 měsíců v nezaměstnanosti tvoří často jen čtvrtinu nezaměstnaných, jedná se o jednotky lidí, vyjma obce Zábřeh. Nezaměstnanost nad 12 měsíců tvoří průměrně 15 procent všech nezaměstnaných.

Bydlení

Jedním ze vstupních údajů při přemýšlení o podpoře bydlení je odhad počtu bytů, které slouží jako byty sociální. Jako takový přehled může posloužit počet sociálních bytů postavených z dotací IROP a dále počet bytů postavených jako nájemní byty pro nízkopříjmové domácnosti a podporované byty z dotací MMR a SFRB.

Tabulka č. 4: Sociální byty pořízené s podporou MMR a SFRB v jednotlivých obcích do roku 2018 a z IROP dokončené do roku 2020 v jednotlivých ORP Olomouckého kraje

ORP	Sociální byty IROP dokončené do roku 2020	Nájemní byty pro nízkopříjmové domácnosti MMR a SFRB	Podporované byty MMR a SFRB
Hranice	7	31	20
Jeseník	24	49	92
Konice	4	17	14
Lipník nad Bečvou	3	2	10
Litovel	7	37	8
Mohelnice	4	42	0
Olomouc	21	100	37
Prostějov	7	118	162
Přerov	4	16	68
Šternberk	8	3	49
Šumperk	39	94	59
Uničov	0	77	38
Zábřeh	8	30	19
<i>Olomoucký kraj</i>	<i>136</i>	<i>616</i>	<i>576</i>

Příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a příspěvek na bydlení

Určitou představu o potřebnosti intervencí v oblasti bydlení může přinést také pohled do distribuce dávek v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení.

Co se týče příspěvku na živobytí, řadí se Olomoucký kraj spolu s Ústeckým a Karlovarským k těm krajům, v rámci kterých, je počet příjemců nejrozsáhlejší. V kraji připadá na jednu dávku 26 obyvatel. Pobírání dávky je zde dvakrát častější, než je republikový průměr (51).

Tabulka č. 5: Příspěvek na živobytí 2019 – krajské srovnání

Kraj	Počet PnŽ	Suma PnŽ (mil. Kč)	Počet PnŽ / obec	Počet PnŽ / obec (vážený pr.)	Suma PnŽ (tis. Kč) / obec	Suma PnŽ (mil. Kč) /	PnŽ počet/obyt (medián)	PnŽ Kč/obyt (medián)	PnŽ obyt/ dávka (medián)	PnŽ Kč/dávka (medián)
Praha	49 391	164	49 391	49 391	163 518	163,52	0,04	123	27	3 311
Jihočeský	31 812	110	51	1 060	176	3,70	0,01	30	63	2 200
Jihomoravský	71 715	266	107	12 396	395	48,62	0,02	71	47	2 918
Karlovarský	30 963	112	231	1 833	834	6,53	0,05	159	20	3 246
Vysočina	15 556	56	22	525	79	2,01	0,00	0	104	0
Královéhradecký	26 870	102	60	1 099	227	4,20	0,02	47	55	2 506
Liberecký	31 477	114	146	2 469	530	8,86	0,03	82	39	2 864
Moravskoslezský	188 530	669	628	21720	2 230	7,90	0,03	90	34	3 075
Olomoucký	52 731	191	131	2 459	475	8,57	0,04	128	26	3 145
Pardubický	25 215	93	56	1 237	206	4,55	0,02	48	57	2 657
Plzeňský	22 553	79	45	1 990	157	7,10	0,02	48	51	2 377
Středočeský	58 292	216	51	856	189	3,22	0,01	37	70	2 429
Ústecký	127 505	508	360	6 092	1 434	24,77	0,04	154	22	3 316
Zlínský	24 821	82	81	863	268	2,85	0,02	65	44	2 811
Celkem	757 431	2 760	121	11176	441	39,21	0,02	55	51	2 670

Co se týče doplatku na bydlení, platí obdobný závěr, jako u dávky příspěvku na živobytí. Četnost pobírání této dávky (67 obyv. na dávku) je v Olomouckém kraji dvakrát častější, než je republikový průměr (126).

Tabulka č. 6: Doplatek na bydlení 2019 – krajské srovnání

Kraj	Počet DnB	Suma DnB (mil. Kč)	Počet DnB / obec	Počet DnB / obec (vážený pr.)	Suma DnB (Kč) / obec	Suma DnB (mil. Kč) / obec (vážený)	DnB počet/obyv (medián)	DnB Kč/obyv (medián)	DnB obyv/dávka (medián)	DnB Kč/dávka (medián)
Praha	28 264	168,495	28264	28264	168495255	168,495	0,02	127	47	5 961
Jihočeský	16 586	66,417	27	557	106 438	2,513	0,00	0	110	0
Jihomoravský	39 991	152,268	59	7 558	226 252	29,461	0,00	3	138	976
Karlovarský	14 098	47,510	105	896	354 554	3,123	0,02	72	49	3 132
Vysočina	7 974	28,915	11	293	41 073	1,099	0,00	0	140	0
Královéhradecký	11 860	47,202	26	613	105 361	3,082	0,00	0	162	0
Liberecký	17 079	66,767	79	1 396	310 544	6,125	0,01	16	115	2 298
Moravskoslezský	116463	427,899	388	13447	1 426 331	52,120	0,01	50	72	3 111
Olomoucký	29 363	120,024	73	1 586	298 568	7,284	0,01	49	67	2 870
Pardubický	10 220	37,683	23	538	83 553	2,030	0,00	0	178	0
Plzeňský	11 028	46,814	22	1 163	93 441	5,121	0,00	0	117	0
Středočeský	32 096	159,864	28	498	139 742	2,536	0,00	0	152	0
Ústecký	56 825	183,870	161	2 595	519 406	8,544	0,02	46	57	2 477
Zlínský	14 363	46,675	47	521	152 035	1,699	0,01	22	102	2 441
Celkem	406210	1600,403	65	6 490	255 737	32,593	0,00	0	126	0

V případě příspěvku na bydlení není jeho pobírání v mezikrajském srovnání v kontextu srovnání příjemců dávek v hmotné nouzi v Olomouckém kraji tak četné. Stále se však, s 12 obyvateli na dávku, řadí spíše k těm krajům, v nichž je využívání příspěvku na bydlení relativně vysoké.

Tabulka č. 7: Příspěvek na bydlení 2019 – krajské srovnání

Kraj	Počet PnB	Suma PnB (mil. Kč)	Počet PnB / obec	Počet PnB / obec (vážený nr.)	Suma PnB (Kč) / obec	Suma PnB (mil. Kč) / obec (vážený nr.)	PnB počet/obyt. (medián)	PnB Kč/obyt. (medián)	PnB obyv./dávka (medián)	PnB Kč/dávka (medián)
Praha	221 460	1034,227	2214 60	22146 0	1034226701	1034,227	0,17	781	6	4 670
Jihočeský	88 727	293,069	142	3 903	469 662	14,515	0,05	148	18	2 468
Jihomoravský	207 224	774,792	308	37725	1 151 251	161,148	0,07	204	14	2 750
Karlovarský	66 553	230,706	497	4 577	1 721 685	16,269	0,09	291	11	3 135
Vysočina	53 168	156,971	76	1 955	222 971	6,600	0,04	98	23	1 916
Královéhradecký	83 203	283,483	186	4 068	632 774	16,344	0,06	178	16	2 660
Liberecký	97 635	346,440	454	9 677	1 611 347	38,549	0,09	255	12	2 909
Moravskoslezský	466 145	1549,411	1554	49238	5 164 705	180,938	0,09	263	11	2 859
Olomoucký	112 256	379,589	279	6 261	944 251	23,918	0,09	255	12	2 979
Pardubický	68 063	222,913	151	3 943	494 264	14,889	0,06	156	17	2 661
Plzeňský	55 870	192,328	112	8 181	383 889	32,875	0,03	82	30	2 128
Středočeský	129 894	452,036	114	1 676	395 136	6,444	0,04	128	23	2 788
Ústecký	262 002	1002,773	740	12241	2 832 691	48,831	0,10	318	10	3 166
Zlínský	70 201	197,925	229	2 742	644 707	8,046	0,06	146	18	2 451
Celkem	1982 401	7116,663	317	40543	1 137 210	179,404	0,06	169	17	2 667

Co se týká srovnání jednotlivých ORP uvnitř Olomoucký kraje, nejvýrazněji je příspěvek na živobytí využíván v ORP Jeseník (8 obyvatel na jednu dávku), následuje Prostějov (15) a Uničov (16). V ORP Jeseník je příspěvek na živobytí čerpán třikrát častěji, než krajský průměr (26 obyvatel na jednu dávku).

Tabulka č. 8: Příspěvek na živobytí 2019 – kraj Olomoucký: srovnání ORP

ORP	Počet PnŽ	Suma PnŽ (Kč)	Počet PnŽ / obec	Počet PnŽ / obec (vážený pr.)	Suma PnŽ (Kč) / obec	Suma PnŽ (Kč) / obec (vážený pr.)	PnŽ počet/obyt	PnŽ Kč/obyt	PnŽ obyvdávka	PnŽ Kč/dávka
Hranice	2 046	7 211 794	64	877	225 369	3 056 629	0,01	19	79	2 428
Jeseník	5 181	17 094 599	216	457	712 275	1 493 078	0,12	362	8	3 255
Konice	604	2 200 682	29	79	104 794	293 115	0,04	163	24	3 404
Lipník n/Bečvou	1 109	4 375 783	79	508	312 556	2 013 134	0,02	71	50	2 865
Litovel	1 027	4 250 232	51	248	212 512	1 033 205	0,02	98	43	3 425
Mohelnice	1 102	3 817 875	79	423	272 705	1 441 005	0,02	72	46	3 194
Olomouc	10 513	33 706 321	234	5 149	749 029	1 681 969	0,03	80	35	2 921
Prostějov	9 472	35 841 619	125	2 459	471 600	8 682 969	0,06	206	15	3 726
Přerov	9 821	39 753 674	166	3 562	673 791	14 460 022	0,04	112	27	2 850
Šternberk	2 088	7 572 238	95	720	344 193	2 722 768	0,03	82	33	3 049
Šumperk	5 812	21 984 662	161	857	610 685	3 071 621	0,04	149	25	3 283
Uničov	1 706	5 677 419	171	558	567 742	1 859 345	0,06	215	16	3 121
Zábřeh	2 250	7 517 366	80	547	268 477	1 807 972	0,04	153	23	3 294
Olomoucký kraj	52 731	191 004 264	131	2 459	476 320	8 566 341	0,04	128	26	3 145

V případě doplatku na bydlení je obdobná situace jako u příspěvku na živobytí. V ORP Jeseník připadá 19 obyvatel na dávku, dávku tedy čerpá třikrát více obyvatel, než je krajský průměr (67 obyvatel na jednu dávku). Následuje Prostějov (44 obyvatel na dávku) a Konice (49 obyvatel na dávku).

Tabulka č. 9: Doplatek na bydlení 2019 – kraj Olomoucký: srovnání ORP

ORP	Počet DnB	Suma DnB (Kč)	Počet DnB / obec	Počet DnB / obec (vážený pr.)	Suma DnB (Kč) / obec	Suma DnB (Kč) / obec (vážený pr.)	DnB počet/obyt (medián)	DnB Kč/obyt (medián)	DnB obyvatel/dávka (medián)	DnB Kč/dávka (medián)
Hranice	1 246	5 268 945	39	569	164655	2 471 247	0,00	0	159	0
Jeseník	2 714	8 131 023	113	274	338 793	765 131	0,05	168	19	2 906
Konice	272	883 778	13	31	42 085	101 688	0,02	53	49	1 828
Lipník nad Bečvou	783	3 333 282	56	378	238 092	1 589 207	0,01	6	114	479
Litovel	488	1 896 801	24	121	94 840	490 550	0,01	12	143	1 903
Mohelnice	580	1 893 704	41	219	135 265	679 589	0,01	33	110	991
Olomouc	6 683	32 923 196	149	3 442	731 627	17 451 959	0,01	55	68	3 807
Prostějov	5 064	21 392 378	67	1 505	281 479	6 236 206	0,02	87	44	2 978
Přerov	5 295	20 968 566	90	2 261	355 399	8 994 641	0,01	40	68	2 502
Šternberk	943	3 557 540	43	358	161 706	1 366 668	0,00	8	115	1 404
Šumperk	3 210	12 314 471	89	489	342 069	1 807 401	0,02	60	53	3 489
Uničov	800	2 911 590	80	333	291 159	1 202 798	0,01	56	77	3 487
Zábřeh	1 285	4 548 943	46	363	162 462	1 234 452	0,01	54	80	3 558
Olomoucký kraj	29 363	120 024 217	73	1 586	299 312	728 392 6	0,01	49	67	2 870

V případě příspěvku na bydlení je dávka opět čerpána nejčastěji v ORP Jeseník (5 obyvatel na dávku). Následuje Prostějov (8 obyvatel na dávku) a Konice, Litovel a Šumperk (všichni po 10 obyvatelích na jednu dávku). V ORP Jeseník je dávka připsána více než dvakrát častěji, než je krajský průměr (12 obyvatel na dávku).

Tabulka č. 10: Příspěvek na bydlení 2019 – kraj Olomoucký: srovnání ORP

ORP	Počet PnB	Suma PnB (Kč)	Počet PnB / obec	Počet PnB / obec	Suma PnB (Kč) / obec	Suma PnB (Kč) / obec (vážený)	PnB počet/obyv v (medián)	PnB Kč/obyv (medián)	PnB obyv/dávka a (medián)	PnB Kč/dávka (medián)
Hranice	3 501	11 369 403	109	1 409	355 294	4 529 258	0,03	106	35	2 746
Jeseník	10 859	30 050 426	452	1 409	1 252 101	4 009 547	0,21	631	5	2 729
Konice	1 470	4 085 482	70	203	194 547	541 318	0,10	250	10	2 772
Lipník n/Bečvou	1 702	5 315 156	122	794	379 654	2 508 237	0,03	88	33	2 584
Litovel	2 803	8 282 247	140	675	414 112	2 009 242	0,10	282	10	2 963
Mohelnice	2 055	5 564 794	147	779	397 485	2 138 089	0,07	137	15	2 310
Olomouc	29 038	114 664 407	645	15 137	2 548 098	62 286 332	0,06	178	17	3 088
Prostějov	20 522	70 848 520	270	5 815	932 217	200 286 37	0,12	436	8	3 321
Přerov	15 739	52 683 694	267	5 602	892 944	186 010 42	0,07	190	15	3 235
Šternberk	4 376	14 581 829	199	1 729	662 810	5 815 299	0,08	276	12	2 621
Šumperk	12 073	37 322 971	335	2 582	1 036 749	8 345 279	0,10	331	10	2 821
Uničov	2 692	8 160 706	269	992	816 071	3 031 959	0,07	188	15	2 862
Zábřeh	5 426	16 659 319	194	1 491	594 976	4 585 904	0,08	255	13	2 978
Olomoucký kraj	112 256	379 588 954	280	6 261	946 606	239 178 42	0,09	255	12	2 979

Dluhová problematika

V ORP Přerov je nejvíce osob v exekuci v přepočtu na počet obyvatel a to 9,37 %, jen s rozdílem dvou desetín procenta za ním následuje ORP Šumperk. Ostatní ORP nepřekročili v podílu zadlužených osob 7%. V ORP Šumperk i Přerov mají sídlo právnické osoby – dluhové poradny, které mohou podávat insolvenční návrh.

Tabulka č. 11: Osoby v exekuci a poradny s akreditací k podání insolvenčního návrhu

ORP	počet osob v exekuci (k 04/2020)	počet exekucí (k 04/2020)	podíl osob v exekuci % (k 04/2020)	počet poraden s akreditací k podání insolvenčního návrhu s prostory pro poskytování služeb na daném území (podle https://sako.justice.cz/ k 05/2021) ⁸
Hranice	1803	9578	5,82	1
Jeseník	3911	20384	6,49	3
Konice	532	2938	6,53	0
Lipník n/ Bečvou	891	4384	4,48	1
Litovel	1090	6384	4,92	1
Mohelnice	896	4290	6,41	2
Olomouc	10073	62155	6,78	6
Prostějov	6133	34442	7,1	3
Přerov	5540	28969	9,37	3
Šternberk	1892	12074	5,5	1
Šumperk	4947	25968	9,14	3
Uničov	1391	7918	6,34	1
Zábřeh	1699	9386	5,68	1
Olomoucký kraj	40798	228870	7,65	26

⁸ Tento přehled nezohledňuje poradny zajišťující na dané území bez zapsané adresy prostor pro poskytování služeb v seznamu akreditovaných osob Ministerstva spravedlnosti. Další informace o dluhovém poradenství viz také Závěrečné zprávy z jednotlivých ORP na <https://www.olkraj.cz/zaverecne-zpravy-z-jednotlivych-orp-aktuality-8818.html>.

Nejvíce osobních bankrotů v přepočtu na počet obyvatel bylo v roce 2019 podáno a schváleno v ORP Mohelnice 22,21%, dále v ORP Zábřeh (21,84 %), dvacetiprocentní hranici překročilo také ORP Konice. Co do počtu osobních bankrotů tak nejvíce jich bylo podaných v ORP Olomouc 1428 a Prostějov 1079.

Tabulka č. 12: Osobní bankroty (insolvence) v roce 2019⁹

ORP	počet osob v osobním bankrotu	„osobní bankroty vs exekuce“ podíl osobních bankrotů na počtu osob v exekuci
Hranice	287	15,92 %
Jeseník	497	12,71 %
Konice	110	20,68 %
Lipník nad Bečvou	154	17,28 %
Litovel	180	16,51 %
Mohelnice	199	22,21 %
Olomouc	1 428	14,18 %
Prostějov	1 079	17,59 %
Přerov	868	15,67 %
Šternberk	307	16,23 %
Šumperk	871	17,61 %
Uničov	270	19,41 %
Zábřeh	371	21,84 %
Olomoucký kraj	6 621	17,53 %

Dalším z podkladů souvisejících s dluhovou problematikou je přehled poraden akreditovaných podle insolvenčního zákona, tj. těch, které mohou podávat insolvenční návrh. Nejde o jediné instituce, které se zabývají pomocí předluženým osobám (viz dále), ale jedná se o jednu z informací, které vytvářejí dohromady obrázek o dluhovém poradenství v kraji.

⁹ www.mapabankrotu.cz

Tabulka č. 13: Přehled akreditovaných poraden a jejich zařazení do krajské sítě sociálních služeb

Název organizace	Adresa prostorů služeb	Sídlo	Územní působnost	Forma	Zařazení v registru sociálních služeb
Lidé v nouzi, z.s.	Sokolovská 12, 779 00 Olomouc	Hrubá Voda 92, 783 61 Hlubočky	Olomouc	ambulantní	ne
Charita Šternberk	Opavská 1385/13 785 01 Šternberk, Šternberská 497, 78391 Uničov, Vítězná 1129/2a, 78401 Litovel	Opavská 1385/13785 01 Šternberk	Uničov, Litovel, Šternberk	ambulantní, terénní	ano
Charita Přerov	Nám. T. G. Masaryka 555/16, 750 02 Přerov	Šířava 1295/27, 75002 Přerov	Přerov	ambulantní	ano
Charita Olomouc	Riegrova 406/1, 779 00 Olomouc	Wurmova 588/5, 77900 Olomouc	Olomouc	ambulantní	ano
Charita Zábřeh	OBČANSKÁ PORADNA Valová 290/9, 789 01 Zábřeh Zámecká 11, 789 85 Mohelnice Hradská 380, 789 83 Loštice	Žižkova 7/15, 78901 Zábřeh	Zábřeh, Mohelnice, Loštice	ambulantní	ano
KAPPA-HELP, z.s.	Boženy Němcové 101/16, 75002 Přerov	Kojetínská 382/11, 75002 Přerov	Přerov	ambulantní	poskytovatel v registru je, ale se zařízením Centrum pomoci a bezpečí,
EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Masarykovo nám. 159/14, 790 01 Jeseník	Zacpalova 379/27, Opava	Jeseník	v rámci projektu	ne
InternetPoradna.cz, z.s.	Wurmova 7, 779 00 Olomouc	Wurmova 577/7, 77900 Olomouc	Olomouc	ambulantní	ano, pod Poradna pro osoby se ZP znevýhodněním a seniory
Člověk v tísni, o.p.s.	Litovelská 131/14, Olomouc + mobilní dluhová poradkyně Přerov: Komenského 15, Přerov Prostějov: Rostislavova 26, Hranice: (Budova ÚP, Purgešova 1399.), (Masarykovo náměstí 122, Hranice) Jeseník: (Goglova 92/2, Jeseník)	Šafaříkova 635/24, Praha 2	Olomouc Přerov, Prostějov, Jeseník, Hranice na Moravě + Lipník nad Bečvou	ambulantní, terénní (mobilní) ambulantní, na žádost terénně	v registru SAS ano
Diké – poradna pro oddlužení a pomoc při finanční tísni, z.s.	Slovanská 3050/7, Šumperk	Slovanská 3050/7, Šumperk	Šumperk	?	ne
Amálka – poradna pro oddlužení a pomoc občanům v tísni, z.s.	Zemědělská 2520/16, Šumperk	Lidická 194, 38601 Strakonice	Šumperk	?	ne
Romodrom o.p.s.	8. května 521/7, Olomouc Riegrova 373/6, 779 00, Olomouc	Rybná 716/24, Praha 1	Olomouc	?	ano – odborné soc poradenství
SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	Hlavní třída 13/3, Šumperk, 78701	U Tiskárny 515/3, Ostrava, Přívoz	Šumperk	ambulantní, terénní	ano (Občanská poradna)
Středisko rozvoje sociálních služeb, o.p.s.	Lipovská 83/8, Jeseník	Na Stráni 297/22, 79001 Jeseník	Jeseník	ambulantní	ne
Společnost Podané ruce o.p.s.	Opletalova 1, 779 00 Olomouc, Budovcova 4091/10, 796 01 Prostějov	Hilleho 1842/5, Brno, Černá pole	Olomouc, Prostějov	ambulantní	ano

Intervence v oblasti předlužení klientů sociálních služeb a dluhových poraden v Olomouckém kraji

Při přemýšlení o krajské podpoře dluhového poradenství se objevily různé otázky a na některé z nich jsme se pokusili odpovědět s pomocí dotazníkové sondy mezi poskytovateli sociálních služeb. Dotazník vznikl v rámci spolupráce ASZ a KÚ OLK a jeho respondenty byly všechny druhy sociálních služeb zařazených do krajské sítě a dluhové poradny mimo síť sociálních služeb.¹⁰

Otázky – podpora dluhového poradenství

Co znamená v praxi „dluhové poradenství“ a co konkrétně by měl kraj podporovat, když chce k němu svým občanům zabezpečit přístup?

- *Které služby se věnují problematice předlužení?*
- *Jak? Jakými intervencemi na problémy předlužení reagují?*
- *V jakém rozsahu se problematice předlužení věnují? Jaká je jejich kapacita?*
- *Jaké je územní pokrytí jednotlivými službami?*
- *V jaké situaci se nacházejí klienti služeb s problémy s předlužením?*
- *Jaký je rozdíl mezi těmi službami, které mají akreditaci k podání insolvenčních návrhů a těmi, které ne?*
- *Jaká je spolupráce mezi službami a obcemi/krajem? A jaká mezi sociálními službami bez akreditace k podání insolvenčního návrhu a akreditovanými dluhovými poradnami?*
- *Odkud pracovníci služeb čerpají své znalosti v dluhové problematice?*
- *Jak by mohl kraj podporovat služby a poradenství v oblasti předlužení?*

Jako první byly zpracovány a prezentovány výstupy týkající se počtu, poměru a druhů služeb zabývajících se problémy s předlužením u svých klientů; náčrtu pohledu do územního pokrytí; výčtu a poměru intervencí týkajících se předlužení klientů; otázce spolupráce poskytovatelů s obcemi a krajem.

Ze sondy mezi službami v Olomouckém kraji vyplývá, že: problémy předlužených klientů řeší přibližně 2/3 druhů sociálních služeb; odborné sociální poradny a terénní programy řešení dluhů věnují více než polovinu pracovního času, dluhové intervence tvoří také významnou součást práce SAS pro rodiny s dětmi; nejžádanější okruhy ze strany služeb pro další aktivity kraje jsou vzdělávání, síťování a zajištění financování.

¹⁰ Odkaz na dotazník -

<https://forms.office.com/Pages/DesignPage.aspx?fragment=FormId=pflNgjhC0k26qcuNT1ei6EML8KxFrEIPtGJXjtjVSwU>

Další otázky, které se nabízejí k jednání v rámci krajské platformy pro sociální začleňování jsou následující: Jaký je funkční poměr podpory specializovaným dluhovým poradnám a základním dluhovým intervencím napříč sociálními službami? Co jsou základní dluhové intervence? Jaká jsou definiční kritéria specializovaného dluhového poradenství? Jak nastavit v rámci kraje funkční síť dluhového poradenství, se zohledněním všech, kteří se mu do nějaké míry věnují?

Tabulka č. 14: Intervence v oblasti předlužení dle druhů sociálních služeb

Název služby	celkový počet	odpovědělo	% kolik odpovědělo služeb	počet služeb které řeší předlužení	% kolik služeb řeší předlužení
Azylový dům	20	7	35 %	7	100 %
Dům na půl cesty	1	1	100 %	1	100 %
Noclehárny	8	5	63 %	5	100 %
Služba následné péče	2	2	100 %	2	100 %
Sociální rehabilitace	21	6	29 %	6	100 %
SAS pro rodiny s dětmi	20	16	80 %	13	81 %
Nízkoprahová denní centra	8	5	63 %	4	80 %
NZDM	14	2	14 %	1	50 %
Domovy se zvláštním režimem	21	11	52 %	5	45 %
Terénní programy	14	11	79 %	5	45 %
Odborné sociální poradenství	37	27	73 %	11	41 %
Domovy pro seniory	35	25	71 %	10	40 %
Chráněné bydlení	14	7	50 %	2	29 %
Domovy pro osoby se ZP	10	10	100 %	2	20 %
Osobní asistence	14	10	71 %	2	20 %
Centrum denních služeb	6	6	100 %	0	0 %
Denní stacionáře	16	7	44 %	0	0 %
Intervenční centra	1	1	100 %	0	0 %
Odlehčovací služba	12	4	33 %	0	0 %
Pečovatelská služba	38	7	18 %	0	0 %
Ranná péče	4	3	75 %	0	0 %
SAS pro seniory	13	5	38 %	0	0 %
Celkem	329	178	54 %	76	43 %

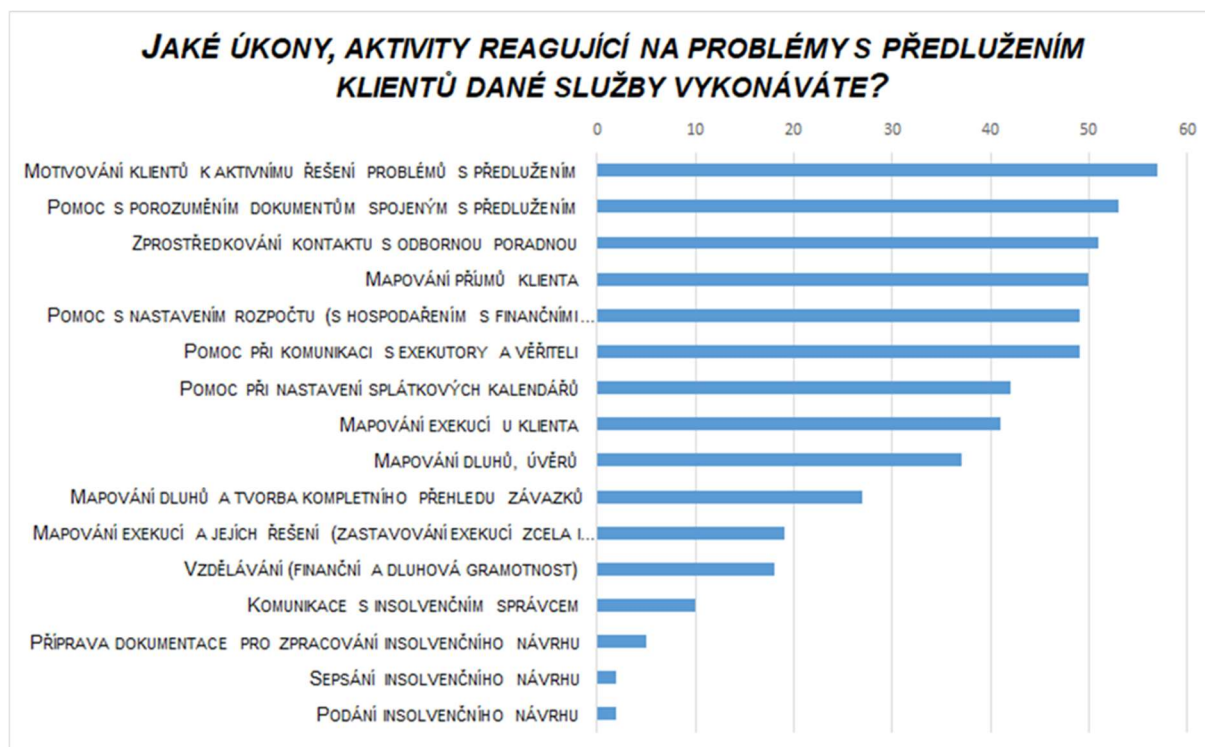
Tabulka č. 15: Služby, které se zabývají problémy s předlužením u svých klientů

Název služby	Podíl pracovního času věnovaného předlužení	% počet klientů, s kt. řeší předlužení
Odborné sociální poradenství	60-70 %	70 %
Terénní programy	50-60 %	51 %
SAS pro rodiny s dětmi	30-40 %	45 %
Služba následné péče	20-30 %	63 %
Azylové domy	10-20 %	47 %
Domovy pro osoby se ZP	0-10 %	4 %
Dům na půl cesty	0-10 %	10 %
Sociální rehabilitace	0-10 %	11 %
Domov se zvláštním režimem	10 %	12 %
Nízkoprahová centra	10 %	7 %

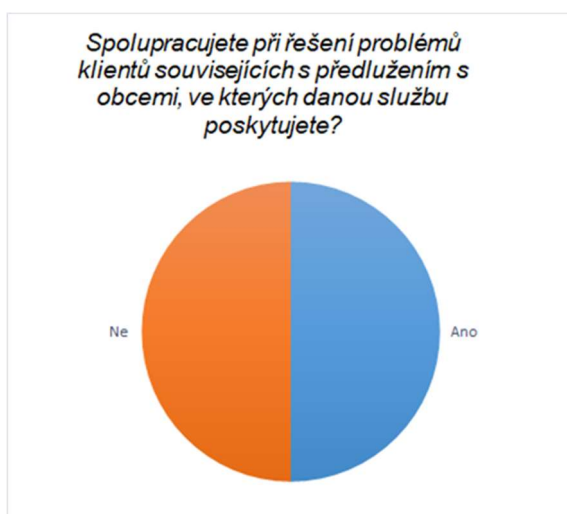
Tabulka č. 16: Služby zabývající se dluhy v kontextu podílu osob v exekuci v ORP

ORP	podíl osob v exekuci	odpověďlo	zabývá se dluhy
Přerov	9,37	37	15
Šumperk	9,14	23	12
Prostějov	7,1	36	11
Olomouc	6,78	49	22
Konice	6,53	8	2
Jeseník	6,49	25	15
Mohelnice	6,41	4	0
Uničov	6,34	8	3
Hranice	5,82	8	4
Zábřeh	5,68	2	0
Šternberk	5,5	6	6
Litovel	4,92	8	3
Lipník n/ B	4,48	3	1

Graf č. 1: Úkony reagující na předlužení klientů

Graf č. 2: Spolupráce s obcemi

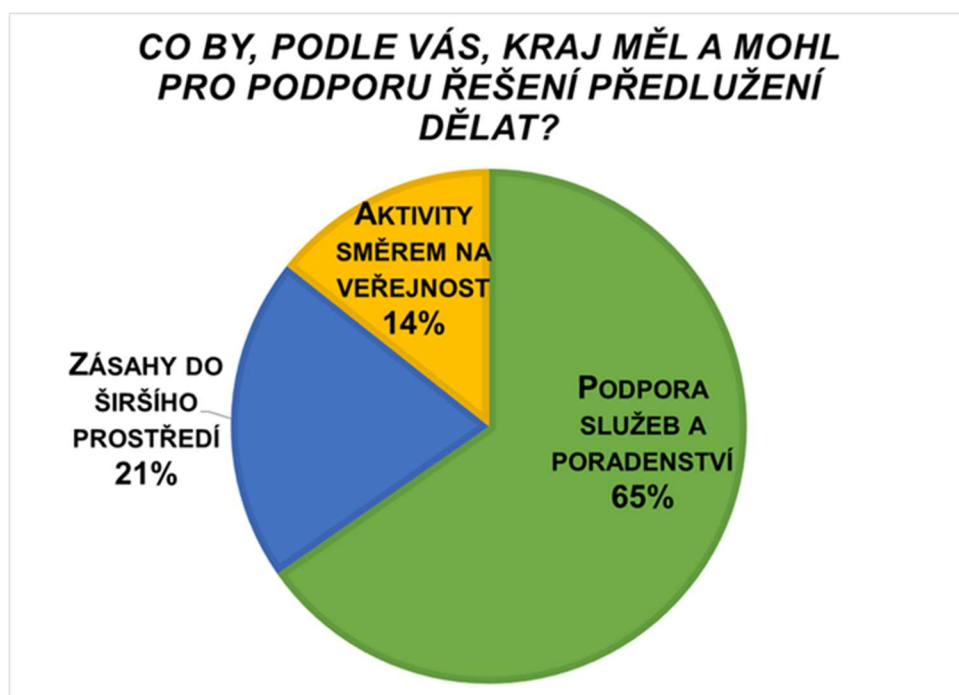
- obec zprostředkovává kontakt na službu pro své občany
- spolupráce s OSPOD – účast na případových konferencích
- obec zajišťuje prostor pro poskytování dluhového poradenství
- účast na dluhových platformách
- spolupráce při zjišťování závazků vůči obci a nastavování splátkových kalendářů
- spolupráce s veřejným opatrovníkem
- vzájemná informovanost

Graf č. 3: Spolupráce s krajem

- metodická činnost
- konzultace při řešení konkrétních situací
- případová spolupráce, komunitní setkání
- finanční podpora
- spolupráce se sociálním odborem
- účast na vzdělávání pořádaném krajem
- informování kraje o činnosti organizace
- oslovení krajem k realizaci vzdělávání (finanční a dluhová gramotnost)

Graf č. 4: Podpora řešení předlužení ze strany kraje

Graf č. 5: Podpora služeb a poradenství

Graf č. 6: Zásahy do širšího prostředí

Graf č. 7: Aktivita směrem na veřejnost

Výdaje rozpočtu Olomouckého kraje pro rok 2021 související s problematikou sociálního začleňování

Jedním ze způsobů, jakými může kraj ovlivňovat sociální začleňování na svém území, je způsob přerozdělování finančních prostředků. V tabulkách níže jsou vybrané výdaje rozpočtu Olomouckého kraje pro rok 2021, které přímo či nepřímo s problematikou sociálního začleňování souvisejí.

Tabulka č. 16: Kapitola: Odbor sociálních věcí

Položka	Schválený rozpočet (tis. Kč)
Prevence kriminality (podíl Olomouckého kraje)	100,00
Realizace seminářů (školení), workshopů pro oblast prevence sociálního vyloučení a prevence kriminality	25,00
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (proces plánování)	300,00
Realizace seminářů pro sociální pracovníky	20,00
Realizace seminářů pro sociální pracovníky v oblasti sociálně-právní ochrany dětí	70,00
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (navazující aktivity, vzdělávání atd.)	180,00
Podpora prevence kriminality ¹¹	1500,00
Podpora integrace romských komunit	113,00
Podpora aktivit směřujících k sociálnímu začleňování	2 250,00
Podpora infrastruktury sociálních služeb na území Olomouckého kraje II	5 700,00

Tabulka č. 17: Kapitola: Odbor školství a mládeže

Položka	Schválený rozpočet (tis. Kč)
Program na podporu práce s dětmi a mládeží v Olomouckém kraji v roce 2021	600,00

¹¹ Červeně jsou zvýrazněny transfery a dotace externím subjektům.

Sociální začleňování v programovém prohlášení krajské rady a v předvolebních programech politických stran v krajských volbách 2020

Směřování krajských politik sociálního začleňování v aktuálním volebním období je zahrnované obsahem programového prohlášení Rady Olomouckého kraje. Programové prohlášení¹² obsahuje konkrétní témata (níže označená žlutě) i rozvojové nástroje (označené modře), které chce kraj v této oblasti využívat:

- Posílíme spolupráci s nestátními neziskovými poskytovateli sociálních služeb, které považujeme za nezastupitelné partnery při řešení sociálních problémů v kraji.
- Spolu s ostatními kraji budeme usilovat o co nejrychlejší přijetí zákonů, které mají potenciál výrazně pokročit v řešení sociálního vyloučení, bezdomovectví, existenční nouze rodin, dostupnosti bydlení a sociálního podnikání.
- Založíme Platformu dostupného a sociálního bydlení Olomouckého kraje, která spojí regionální partnery z oblasti sociálního začleňování s cílem podpořit dostupné, návazné a sociální bydlení.
- Zaměříme se na podporu dluhového poradenství.
- Podpoříme inovace v sociálních službách, budeme více podporovat alternativy k sociálním službám jako jsou komunitní práce a předškolní kluby, které svým méně formálním působením zvyšují důvěru v sociální služby a zlepšují jejich efekt. Zvýšíme důraz na propojení zdravotních a sociálních služeb. Rozhodování bude založené na znalostech a odbornosti. Více zapojíme odborníky, akademický sektor nebo výzkumná centra a pracoviště, lépe využijeme dostupná data k plánování a koordinaci služeb a zvýšíme metodickou podporu.
- V době nejistého ekonomického vývoje chceme rozvinout potenciál krajského paktu zaměstnanosti jako platformy pro klíčové aktéry v regionu.
- Budeme usilovat o vznik regionálního centra pro podporu sociálního podnikání.
- Budeme klást důraz na metodickou podporu sociální práce především v obcích, které nejsou dostatečně zasíťované sociálními službami.

¹² <https://www.olkraj.cz/programove-prohlaseni-rok-cl-5004.html>

Doplňující pohled k otázce komunikace témat spojených se sociálním začleňováním na krajské politické úrovni může přinést analýza předvolebních programů stran aktuálně zastoupených v krajském zastupitelstvu.

Zastupitelstvo Olomouckého kraje ve volebním období 2020–2024

Olomoucký kraj		
název strany	mandátů	koaliční
ANO 2011	18	x
PIRÁTI A STAROSTOVÉ	13	ano
Spojenci – Koalice pro Olomoucký kraj (KDU-ČSL, TOP 09, Strana zelených, ProOlomouc)	12	ano
ODS	7	ano
SPD	5	x

K tématu sociálního vyloučení / začlenění se vyjádřilo přímo 4 z 5 stran, které jsou nyní v Olomouckém krajském zastupitelstvu. Problematice se ve svém programu nevěnovala ODS. Ostatní strany se tímto problémem zabývaly v oblastech bezpečnost (ANO 2011), sociální/zdravotní piráti a Starostové, Spojenci, SPD. Piráti a starostové i Spojenci mají ve svých programech konkrétní cíle a oblastí sociálního vyloučení se zabývají z více úhlů pohledu. SPD uvádí *„Podpoříme opatření měst pro vytlačení negativních jevů jako je bezdomovectví a nepřizpůsobivost z center měst do specializovaných zařízení mimo centra.“*

V programovém prohlášení koaličních partnerů piráti a Starostové, Spojenci a ODS se sociální začleňování objevuje v kapitolách Sociální oblast a Školství. Ve svých předvolebních programech se oblastí sociálního vyloučení zabývali jak Spojenci, tak piráti a Starostové, jen ODS velmi obecně a spíše na návazné druhotné úrovni. Předvolební programy Spojenců a pirátů a Starostů a s tím související priority v oblasti sociálního vyloučení se téměř celé propsaly do Programového prohlášení Rady Olomouckého kraje. Piráti a Starostové se sociálním začleněním ve svém předvolebním programu zabývali v oblasti zdravotní a sociální. Na oblast dluhové problematiky se podívali jak z hlediska řešení zadlužení – formou poraden, tak zvyšování zaměstnávání osob v exekuci v organizacích zřizovaných krajem. Rovněž se zabývali minimalizací rizika vzniku zadlužení, a to podporou rozvoje finanční gramotnosti. Spojenci se otázkou sociálního vyloučení a začlenění zabývali ve svém předvolebním programu v oblasti bezpečnosti a sociálně-zdravotní části. V oblasti bezpečnosti se zaměřují na prevenci sociálně patologických jevů spojených s užíváním návykových a psychotropních látek, co může mít vliv na zmírnění sociálního vyloučení. V oblasti zdravotně sociální se zabývají problematikou bydlení, a to z hlediska, jak vytvoření platformy sociálního bydlení, tak

i legislativní iniciativou. Dalším tématem programu byla podpora sociálního podnikání pro osoby znevýhodněné na trhu práce.

Co se opozičních stran týká, ANO se ve svém předvolebním programu sociálním vyloučením zabývá v oblasti bezpečnost a uvádí *„Nepřízpůsobiví jedinci, kteří chtějí žít na úkor poctivě pracujících lidí, v našem kraji nemají místo. Jsme proti zneužívání sociálních dávek a odmítání práce. Dnešní vyloučené lokality se budeme snažit ve spolupráci se starosty vymazat z mapy našich měst zejména vytvářením dalších bezdoplatkových zón.“* Dále se v oblasti bezpečnosti zmiňují o přísné migrační politice v souvislosti s tím, že nedovolí vybudování migračních center a vznik nových sociálně vyloučených lokalit. V oblasti zdravotnictví spíše volněji, v návaznosti na sociální vyloučení, dostupnost zdravotní péče a důležitost prevence v závislostního chování. SPD se problematikou sociálního vyloučení ve svém předvolebním programu věnují v oblasti sociální a zaměřují se na „vytlačení“ negativních jevů z center měst do specializovaných zařízení mimo centra. ODS se v rámci svého předvolebního programu zabývala problematikou sociálního vyloučení nejméně ze všech stran zastoupených jak v koalici, tak v opozici. V rámci kampaně využila celorepublikový program. V oblasti sociální je uvedeno, že se budou snažit o navýšení kapacity služeb, což by mohlo mít ve svém důsledku i pozitivní vliv na sociální začlenění.